

Budapest pedagógusai köszöntötték a 15 éves Módszertani Közleményeket

1975. január 31-én a Módszertani Közlemények 15 éves megjelenése alkalmából jubileumi ünnepséget rendeztek Budapesten, a XI. kerület nevelői a Kaffka Margit Gimnáziumban.

A gimnázium igazgatója, Szombathy Gyula köszöntötte a vendégeket, majd a gimnázium énekkara adott műsort (Kodály: Jelige, Lóránd-Kövesdi: Békét a Földnek, Bárdos: Hej, igazságsad...) *Dudás Gyuláné* vezetésével. Zongorán kísért *Lóránd István*, akinek előadott dala díjat nyert az NDK-ban, a szocialista országok zeneszerzőinek versenyén. *Zsiros Lajos* IV. osztályos tanuló Garay Gábor: Artisták című költeményét adta elő.

Bodnár Gábor, a XI. ker. tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője üdvözölte a megjelenteket és a 15 éves lapot.

Budapest XI. kerületben a budapesti és kerületi pedagógusok nevében szeretettel köszöntöm a Módszertani Közlemények szerkesztőit, íróit és olvasóit.

Dicsérni, köszönteni és kérni jöttünk el ma.

Dicsérni a 15 éves munkát. A lap közel 75 számát és az abban megjelent több mint ezer elvi, nevelési, pályalélektani, szaktárgyi, módszertani írásokat.

Köszönteni jöttünk a lap szerkesztőségét, munkásait. A 15 éven át főszerkesztő *Németh István* főiskolai docenst, aki a lap élén lelkes szervező és személyes példamutató tevékenységet folytat. Az újság ügye nála további alkotásra is késztet: Ő teremtetta meg a „Kincskereső”-t is, a gyermekek lapját. És köszöntjük a többieket: *dr. Zukovits Imre* pécsi főiskolai docenst, a didaktikai írások gazdáját. *Nagy József* jászberényi tanítóképző-inézeteti tanárt, az anyanyelvi nevelés szószólóját, *Nagy Andor* egri főiskolai docenst, *Farkas Katalin* szegedi főiskolai tanársegédet, *Vörös Károlynét*, a Móra Ferenc Könyvkiadó osztályvezetőjét Budapestről. Engedjék meg, hogy *Kerékyártó Imrét*, a számunkra mindig példát jelentő lelkes és hozzáértő pedagógust köszöntsem. És most szubjektívebben örömeimet fejezzem ki, hogy kerületünkben *Kelendi Gyuláné* felügyelő kolléga is egyre több cikkel segíti e nagyszerű folyóirat tevékenységét.

Köszönetünk természetesen a velük együtt dolgozóknak is szól, hiszen munkájukat túlbecsülni nehéz lenne.

Kérésünk rövid: a lap – ha lehet – évi 5 szám helyett *gyakrabban jelenjék meg* és azt a ragyogó hatást, amelyet tartalma nyújt, dúsítsa fel *nagyobb példányszámmal!*

A továbbiakban néhány gondolattal az eddigieket szándékozom indokolni. Az évforduló előtt néhány héttel a megisztelő felkérés arra bízott, hogy ne csak egyéni véleményemet mondjam el a mai napon, hanem kérjem iskoláink igazgatóit, munkaközösség vezetőit, nevelőit, hogy röviden nyilvánítsanak véleményt a lapról. A vártnál több telefon, feljegyzés érkezett. Ezekkel egyetértettem. Sok értéket soroltak fel és tulajdonképpen dicséretet jelentettek. Kiemelték a lap színvonalas szerkesztését az általános iskola egységének jó szolgálatát. Tehát véleményem egyben tolmácsolás is.

Hazánk felszabadulásának 30. évfordulójára készülve nagyszerű alkalmat találhatunk arra is, hogy a három évtized alatt történt gazdasági, politikai, társadalmi változások számbavételekor büszkén vizsgáljuk oktatásügyünk fejlődését, eredményeit. A X. Pártkongresszus óta az V. Nevelésügyi Kongresszus értékes elemző tevékenysége nyomán is, de különösen az 1972. június 15-i párthatározat célkitűzései hatására felgyorsult iskolaügyünk fejlődése. Erről mi XI. kerületiek is tanúságot tehetünk. Csak

néhány jellemzőt említék, amely a mindennapokban nagyszerű és nem is felszíni tapasztalat. Talán a legfontosabb az a tény, hogy a társadalom egészének lelkes figyelme és áldozatkészsége óvodák, kollégiumok építésében, nagyméretű felszerelés-bővítésben és sok más feltétel javításában szinte általánossá válik.

Hazánkban egyre inkább érezhető, hogy a szocializmus építésének belterjes szakaszába értünk. Az egyik legelső és egyben legfontosabb tennivalónk a sokoldalúan fejlett, modern ember megteremtése. A nevelés, az oktatás ügye olyan kiemelt területté kezd válni, mint annak idején az államosítás vagy a mezőgazdaság szocialista átszervezése.

Ebben a megújuló helyzetben érthető, hogy az ilyen fontos pedagógiai folyóiratnak nagyobb szerepet szán az élet, a köznevelés érdeke. Erre a szerepre a Módszertani Közlemények régen alkalmassá vált, ezt bizonyítja az eddigi szerény, következetes és sokoldalú tevékenység.

Egy ünnepi köszöntőben nem vállalkozhatom arra, hogy 15 év gazdag termését számbavegyem és summázzam.

A lap olvasói bizonnyára egyetértenek velem abban, ha – inkább érzelmi oldalról közelítve – jellemző mozaikokat ragadok ki.

A gyakorló pedagógusok legtöbbször a lap határozott metodikai, gyakorlati irányvonalával nyerte meg. Szinte minden számban – és ez kedves meglepetés – új, fontos kérdések kerülnek elénk, pl. az audiovizuális eszközök felhasználásához adott gyakorlati tanácsok, példák, a feladatlapok, programozás, a könyvtármunka és olvasóvá nevelés kérdése, a bábozás és rajvezetői munka, a kísérletek elemzése, tapasztalatcseréje. Ez a sor még hosszan folytatható. Kollégáink szinte egybehangzóan így összegezik: a cikkek olyan válogatásúak, hogy minden számban megtalálják azt, amit keresnek, vagy ami érdekli őket.

Az iskolák vezetői az osztályfői megbeszélések, munkaközösségi viták és a mozgalmi munka irányítása oldaláról látják hasznosnak a cikkeket.

Mivel a folyóirat egy nagytekintélyű felsőoktatási intézmény gondozásában lát napvilágot, megerősítő, irányító hatása van azokra, akik figyelemmel tanulmányozzák. Talán ezt nem használtuk még fel! Pedig mindnyájunknak az a véleménye, hogy a folyóirat a gyakorlattól a tudatformálás lélektanáig, az iskolai élet egységét tudatosan erősíti. Az iskola és pedagógus munkája – pl. pályalélektani vizsgálatok, vagy hazafias internacionalista szemléletének formálása – kellő tartalommal és hangsúllyal kap teret a lapban.

Ami a jövő évtized reménye: új nagy feladatok megoldására kell vállalkoznia a lapnak, mert az élet igényli, hogy pl. az iskolák és a közművelődés intézményei egy-egy jegyében szinte minden szám tartalmazzon aktuális írásokat. Folytatni, és szélesíteni lehetne a kiadott könyvtári sorozat köteteit. Egy megfelelő cikkgyűjtemény, vagy kötet a szakteremrendszer pedagógiája, módszertana, lélektani és szaktárgyi kérdéseiről már nagyon aktuális és nagyrészt hézagpótló lenne.

Ezért gondoltunk arra, hogy nagyobb lépést kellene tenni mind a példányszám növelése, mind a havi folyóirat felé közelítés terén.

Amennyiben erre lehetőség adódik, magunk részéről elsők között fogunk kezdeményezni egy előfizetők számát növelő akciót.

Dicsérni, köszönteni és kérni jöttünk az értékes folyóirat 15 éves munkássága évfordulóján. Az olvasók nevében kívánok a szerkesztőknek és minden munkatársnak további sikereket.

*

Bodnár Gábor osztályvezető felszólalását *Németh István* felelős szerkesztő közönte meg.

Közvetlen, baráti hangon beszélt a másfél évtizedes munkáról, az indulás nehézségeiről, az azóta elért eredményekről.

Elmondta, hogy az általános iskolai tanítók és tanárok lapja sokat köszönhet *dr. Csukás István*nak a tizenöt év előtti főiskolai igazgatónak és *Miklósvári Sándor* OM osztályvezetőnek, aki a lap indulásától a mai napig mindenkor segítette, támogatta a Módszertani Közleményeket.

Elismeréssel szólt a Módszertani Közlemények munkatársairól, hisz nélkülük aligha nőtt volna a lap 2000-ről 6500-ra. Felhívta a figyelmet a lap új rovataira: Korszerű matematikai nevelés, Pedagógusok a közéletben, Fiatal Nevelők Fóruma.

A Módszertani Közlemények Könyvtára sorozat 1967-ben indult. Eddig megjelent kötetei: Óraleírások és elemzések; Pedagógusképzés az „Olvasó népert”; Hazaszeretetre nevelés; Petőfi az iskolában; Korszerű matematika tanítása az iskolában.

Megemlékezett a Módszertani Közlemények egykori mellékletéről a Kincskeresőről, amely a lap szárnyai alatt nőtt, majd vált önálló irodalmi, művészeti, kulturális folyóirattá és szolgálja a 10–14 évesek olvasóvá nevelését. Ma, már 80 000 példányban jelenik meg.

Németh István szavai után a *Fővárosi Pedagógiai Intézet vezetőképző tanfolyamának* tizenegy hallgatója beszélt a lapról, fontosságáról, eddigi munkájáról, törekvéseiről. *Dr. Kerékgyártó Imre* állította össze az irodalmi színpad-szerű anyagot, budapesti igazgatók, igazgatóhelyettesek és tanárok adták elő.

*

A születésnapok megünneplése az emberiség közös, ősi hagyományai közé tartozik. A hétköznapi sodrásában ezek is az ünnepek légkörét teremtik meg számunkra. Megemlékezéseinket napokhoz kötjük, de tudjuk; hogy ezt jelképesen tesszük. Nem egyetlen nap, hanem az a folyamat vált emlékezetessé, amely azzal a nappal kezdődött meg. Lehetőségek bontakoztak ki számunkra, az évfordulókon mindig azt tesszük mérlegre, mennyit váltottunk át belőlük a valóság aranyfedezetére.

Tizenötödik születésnapján köszöntjük ma a *Módszertani Közleményeket* mi is.

Divat információzuhatagról beszélni: Kétségtelen, ha körülnézünk a neveléstudületi szobákban, szép számmal sorakoznak a polcokon a *pedagógiai lapok, folyóiratok*. Az új formátumú Köznevelés, a havonta kétszer megjelenő szakszervezeti újság, a Pedagógusok Lapja mellett azok, akiket az elméleti problémák érdekelnek, megtalálják a Magyar Pedagógiát vagy a Pedagógiai Szemlét. Két folyóirathoz elég nehéz hozzájutni. Az egyik az alsó tagozat népszerű lapja: a *Tanító*.

A másik a *Módszertani Közlemények*.

Ezek mindig kézben vannak.

Személyi adatai:

Neve: Módszertani Közlemények. Szerény, amint szerény egyszerűség jellemzi azokat is, akik szerte az országban gyermekeink nevelésével foglalkoznak.

Jellege: Az általános iskolai tanítók, tanárok folyóirata, de haszonnal forgathatják a középiskolák nevelői is.

Születési helye: Szeged, a Juhász Gyula Pedagógiai Főiskola. Nem egyetlen vidéken megjelenő folyóiratunk, de a Tiszatáj, az Alföld és Jelenkor egyetlen pedagógiai társa. Vidéken jelenik meg, de az egész országhoz szól. Nem helyi jelentőségű.

Szerkesztő bizottsága: átfogja az egész országot Nyíregyházától Egerig, Pécsig, Győrtől Kaposvárig, Szegedtől Budapestig.

Tartalma: minden, ami gyakorló pedagógust érdekelhet, a munkáját segítheti.

Megjelenik: 6600 példányban. Ennyi előfizetőinek a száma. Valamennyi önkéntes előfizető, mert ezt a lapot nem a minisztérium juttatja el az iskolákhoz. Még csak a kötelező folyóiratok között sem szerepel. Büszkén valljuk, ezt a folyóiratot mi tartjuk fenn, olvasók. Tanítók, tanárok. Ezért is magunkénak, saját folyóiratunknak tartjuk. A mi napi gondjainkról szólnak írásai.

Hogyan tehetjük valóban *általánossá, nevelésközpontúvá* az általános iskolákat?

Hogyan birkózhatunk meg eredményesen feladatainkkal, elsősorban szocialista nevelésünk hatékonnyabbá tételével?

Nem egykor 2000-ben, hanem már most tanyák, községek, városok és a főváros ezernyi gonddal küszködő iskoláiban.

Életkora: 15 éves. Évenként 5 szám jelenik meg. Számonként 50–60 oldalt tartalmaz. Ha végiglapozzuk számaikat, meglepetéssel tapasztaljuk az írások frissességét. Gyorsan, érzékenyen reagálnak az időszerű elvi, gyakorlati kérdésekre. Tájékoztatnak:

- közoktatáspolitikai elvek gyakorlati megvalósításáról,
- a hátrányos helyzetű gyerekekkel való foglalkozás módszereiről,
- az értékelés és osztályozás problémáiról,
- a világnézeti nevelés hatékonyságának fokozásáról,
- a szocialista hazafiság színvonalának emeléséről.

Szerzői mindig következetesen keresik a mindennapi gyakorlat lehetőségeit. Összhangot igyekeznek teremteni a két pólus:

- *a mit kell*
- és *a hogyan lehet között.*

Mert folyóiratunk minden sorával szilárd elvi alapon a gyakorlatot kívánja szolgálni. Fróit, olvasóit sem választja el szakadék. Mindketten pedagógusok, írásaikat egy-egy hosszú pedagógusi pálya tapasztalatai vagy egy-egy pályakezdés küzdelmei teszik hitelessé. Olvasói érzik, tudják, hogy általuk gyerekeik nevelésének hatékonyságát kívánják emelni.

NEVELÉSRŐL csak őszintén, hitelt, meggyőződéssel szabad írni vagy beszélni. Minden olvasó érzi, hogy a Módszertani Közlemények szerkesztésének ez az alapelve. Talán ez tesz mindannyiunkat elfogulttá, ha róla beszélünk. Nem hibátlan, nem is tökéletes, meggyőződésünk szerint mégis leginkább tudta eddig elkerülni pedagógiánk tipikus *gyermekbetegségeit.*

Tanulmányjaiban *a valódi tudományosságot nem helyettesíti a tudatlékösség;*

sorait *nem batja át a már-már általános pedagógiai kozmopolitizmus.* 1973-ban díszes külsővel jelent meg pl. egy pedagógiai szakkönyv, amelynek szerzője

- 183 polgári, nyugati szerzőre,
- 11 szocialista szerzőre,
- 19 magyar forrásműre

hivatkozva kívánja megoldani szocialista nevelésünk égető kérdéseit. A 19 hazai szerző: Fináczy Ernő, Korniss Gyula, Karácsony Sándor és a könyv írója több hivatkozással. A Módszertani Közlemények elsősorban szocialista szerzőkre támaszkodik;

ezért nem jellemző rá *a hájszátygökerektől való elszakadás sem.* Szerzői tudják, hogy egy kérdés tárgyalását kizárólag az tehet tudományossá, ha:

1. tisztázzák, milyen értelemben használják a fogalmakat,
2. felhasználják a szakirodalmat,
3. nem kívánják elhiteni, hogy ők vették észre elsőként azt a problémát, amelyet a Somogyi Néplap évek óta jelez. Ehelyett erre a hírlapi forrásra hivatkozva gyakorolnak önkritikát, hogy figyelmüket elkerülte mindaz, amit helyettük mások észrevettek.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK az elmúlt 15 év alatt többször vállalta az úttörők szerepét. Először hívta fel a pedagógiai közvélemény figyelmét a korszerű műveltség fogalmának tisztázására. Elsők között egyengette az utat az új matematikai, nyelvtanítási módszerek, a mértéktartó programozás és a feladatlapok megfontolt használata számára. Elsőként taglalta a párthátározatból fakadó gyakorlati nevelési feladatokat. Bátyjai, más pedagógiai lapok sokszor éves lemaradással léptek nyomdokaiba, és népmesékhez híven azzal leplezték szegényenük, hogy nem hivatkoztak az öccsükre. Ezzel viszont csak protokoll *pozíciójukat* növelhették. Presztízsétől nem tudták megfosztani a kisebbik fiút, mert egy folyóirat presztízsét nemcsak szerzői, hanem olvasói is adják. Azzal, hogy *elfogadják, magukénak vallják, és megvalósítják* gondolatait!

A fiatal Eötvös írta Viktor Hugoról: „Nem *tetszeni*, hanem *használni* vala Viktor Hugo célja”. A Módszertani Közleményeké is.

Értéktelen az orvostudományban minden, ami közvetlenül vagy közvetve nem a betegségek leküzdését szolgálja. A pedagógiában is mindennek gyermekeink eredményesebb neveléséért szükséges csinálni. Természetesen az azonos célt *nem mindig azonos módon érhetik el* az emberek. Vannak messze, a jövőbe tekintő kutatások. Gyümölcseik csak évtizedek múlva érhetnek be. Baj azonban, ha a diófa ültetője a konyhakertész sikereit szeretné learatni. Aki távolba néz, kutatásainak várható eredményeit ne kérje számon a ma iskoláin.

Mások középtávolságra néznek, s azokat a szükséges változásokat keresik, amelyek pl. az új tantervben válnak szükségessé. Rájuk érvényes a párthátározat megállapítása: *követeléseiket mindig előzze meg a szükséges feltételek megteremtése.* Az orvosi etika előírja, hogy az orvosnak mindent *meg kell kísérelnie* a beteg meggyógyítása érdekében. De sarlatánna válik, ha *betegén* kísérletezik. A pedagógiára ugyanez érvényes. A gyerekek nevelésének eredményeit itt sem szabad kísérletek függvényévé tenni. A társadalomtudományok kísérletei – Király István remék megfogalmazásában – a viták. Pedagógiánkban elég ritkák ezek, annál gyakoribbak a kellőképp meg nem alapozott kísérletek. A Módszertani Közlemények mértéktartó a kísérletekben, élen jár az elvi tisztázást szolgáló vitákban.

JELENT csak a múltra lehet építenünk. Természetesen a múltban vannak jelenségek, dolgok, amelyeket *tagadunk*. Másokat kritikával *elfogadunk*. És vannak, amelyekben *baladó hagyományainkat* látjuk.

Lapozgatom a folyóirat régebbi számait. Örömmel látom, hogy szerkesztők és szerzők nem váltak a nyugati polgári pedagógia szolgái hódolóivá. Tudják, hogy a mi problémáinkra nem Roger Galnál, s más nyugati szerzőknél kell keresnünk a választ. Ezért örülök, ha Apáczai Csere, Bolyai Farkas, Eötvös József mellett a hivatkozásokban egykori és mai tanyai, falusi tanítók nevét találhatom. Eötvös Józsefet idézik: „Ha minden fáradozás, amelyet embertársaink javára fordítanak, *haszontalan volna*, s legnemesebb törekvéseinknek nem lehetne *semmi eredménye*; ha magasabb vágyaink *nem teljesülhetnének*, s a szép és jó *sobasem győzhetne* a világon; még akkor is a ... létnek legszebb része azoknak jutott, kik csalódásaikat sirukig megtartják, s ha nem győzhettek is, legalább végső lehelletig *nemes célokért küzdöttek*.”

A pályalélektani tanulmányorozat egyik mottóját olvasom: „A pedagógusok ideje nemzeti vagyon” – írta Bolyai Farkas 1831-ben.

Ezek a mondatok valóban hozzánk szólnak, a múlt távolából minket serkentenek eredményesebb, korszerűbb munkára, igazi nevelői magatartásra.

Pedagógiánk egyik elhanyagolt területe a tanulók ÉRZELMI NEVELÉSE. Az 1971. év 4. számában Szeléndi Gábertől olvasom: „Érzelmi nevelésünk egyik fontos feladata a szocialista hazafiság kialakítása... A szocialista hazafiságra nevelést haladó nemzeti hagyományaink ápolásával kell megalapoznunk. A múlt nélkül gyökértelen a jelen. Nemzeti hagyományainkkal is *mai* társadalmi rendünket kell erősítenünk, azt kell megmutatnunk, hogy társadalmunk történeti fejlődésünk szerves következménye... A belső elnyomók, az urak elleni küzdelmekről elsősorban a népmesékben és népdalokban olvasunk, amelyekben a népi hősök küzdenek az őket nyomorító hatalmaságok ellen az igazságért, és saját erejükkel, találékonyságukkal győzik le az akadályokat... A mesehősök, a népi alakok azért is jelentősek a hazafias nevelésben, mert segítenek megérteni gyermekeinkkel a történelmi személyiségeket, a nagy embereket,” a munkásmozgalom hőseit.

Mennyire tanulságos ebben az összefüggésben mindaz, amiről később Kelendi Gyuláné ír tanulmányában: egy felmérés elemzésével mutat rá, milyen szegényes a legtöbb tanuló *meseélménye*, s ez nagyon megnehezíti világnézetit, erkölcsi nevelésünk színvonalának emelését is.

Mesék, anyanyelvi és történelmi tanulmányaink élményei segítségével értik meg a tanulók azt is, hogy jelenünk egyrészt saját forradalmi erőfeszítéseink következménye, másrészt a szocialista országok harcainak, főként a Szovjetunió áldozatainak eredménye. Szeléndi Gábor szavai ma is segítséget nyújtanak a Kultúrpolitikai Munkaközösség állásfoglalásának feldolgozásához.

A nevelés kulcspozícióját tölti be az osztályfőnök. 1971-ben írja Szepes Lajos az osztályfőnök nevelői személyisége c. tanulmányát, amelyben főiskolai hallgatók körében végzett vizsgálatait elemzi: „a tanárjelöltek értékelése szerint az általános iskolában a volt osztályfőnökök:

fele (43%-a) kiváló vagy jó osztályfőnök volt,
egyötöde közepesen (20,5%),
illetve rosszul (18,5%) látta el feladatait,
18% emlékezetében elmosódott a volt osztályfőnök képe.

„A serdülő és ifjúkorban a fiatalok azt az osztályfőnököt szeretik, aki törődik velük, beilleszkedik az ő életükbe, aki őszinte, igazságos és megértő... Elveszti a bizalmat, nincs motiváló ereje az olyan osztályfőnöknek, akitől félni kell, aki gyenge, érélytelen, akinek nincs ideje a fiatalok számára; akinek kedvencei vannak, karrierista vagy más hiányosságokat mutat nevelőmunkája.” Az osztályfőnöknek *lehetőségek* vannak a kezében, *hatbat* a tanulók világnézetének, erkölcsiségének, hazafiasságának alakulására. Nem mindegyik *hat is*, a lehetőségeket nem mindegyik váltja valósággá.

A folyóirat az általános iskolák lapja. Általános iskolánk szocialista fejlődésünk vívmánya. „Ha a történelmi feladat teljesítése szempontjából mérlegre tesszük a 8 osztályos általános iskolát, nincs okunk a szerénykedésre... A kötelező népoktatás 100 éves történetében az utóbbi 20 (azóta 30) év csúcseit tények és számok mutatják:

- egy-egy korosztály 99 százaléka beiratkozik az iskolába,
- a 10 éves tankötelezettség alatt 92% el is végzi,
- nincs ma olyan gond, hogy egy tanköteles tanuló azért nem jár iskolába, mert dolgozania kell, pedig alig 30 éve ez még általános jelenség volt,
- ma a 6–14 éves korosztályokat háromszor annyi pedagógus nevei, mint a felszabadulás előtt...
MIKLÓSVÁRI SÁNDOR tanulmányából

Divat ma a korszerűség fogalmát az eszközökkel és módszerekkel azonosítani. A Módszertani Közlemények 15 éve töretlenül hangsúlyozza: az iskolát igazán korszerűvé a pedagógusok tehetik. 1970-ben a Pedagógiai Társaság egyik kiadványa egész nevelésünk egyik hiányosságát jelölte meg abban, hogy *nincsen pályalélektanunk*. A folyóirat két éve folyamatosan és elsőként teszi közzé a pályalélektani tanulmányokat.

A pedagógus személyiségének jelentőségéről vall dr. Kratofil Dezső, a szegedi tanárképző nyugdíjas tanára, a „Cselekvés Iskolája” egykori szerkesztője: „Visszagondolva ifjúságunk régi éveire szemünk előtt megjelenik egy-egy olyan nevelőnknek a képe, aki a tanóra kezdetét jelző csengő után rögtön megjelent a tanterem ajtajában. A katedra felé sietett, egy pillanatra a tanulók felé tekintett és néma csendet várva – és teremtve elővette az osztálykönyvet... , majd elkezdte az órát... –, a múltban is több olyan nagy műveltségű nevelő volt, aki magyarázatainak emelkedettségével és szépségével kötötte le a tanulók figyelmét... Modern gondolkodású volt, s ezért tanár és tanuló együttes, közös munkájával teremtett fegyelmet és a szociális együttélést az ifjúság bizonyos fokú önkormányzatára alapozta.”

A LOGIKA kívánja, hogy az egyik veszprémi olvasó leveléből idézzek néhány sort. „A szegedi főiskola nevelt pedagógussá. Fiatalon a művelődésügyi osztály dolgozója lettem. Ahhoz, hogy töretlen hittel, lelkesedéssel lássam el feladataimat, állandóan a régi forráshoz kell visszatérnem, hogy merithessek tiszta vízből. Ezt a Módszertani Közlemények számai juttatják el hozzám.” Tulajdonképpen nemzedékek vallanak azonos módon a pedagógus hivatásról. Mert amint a levél írója mondja: nincs fontosabb, mint az, hogy időnként megálljon az ember, és számot adjon legalább önmagának: mennyit őrzött meg, mennyit valósított meg pályájára vonatkozó egykori álmiból. Nincs szomorúbb ugyanis, mintha már álmodni sem tud valaki, és be kell vallania, hogy régi álmait is feladta már régen. Az igazi pedagógus életprogramja:

- ifjú szívvel,
- ifjú szívekben kívánok élni, amíg dolgozok,
- s később is tanítványaim emlékezetében.

Csak az a pedagógus képes tanítványainak élményeket biztosítani, akit ilyen program éltet. Rápolthy Viktor jászberényi tanítóképző intézeti tanár írja 1969-ben: „A tanulók érzelmei mélyen összefüggnek akarati, közösségi életükkel, végső soron pedig bontakozó világnézetükkel. Mit ér az olyan száraz tudás, amelyet nem támaszt alá a meggyőződés, az érzelmek tetteire készítő ereje... Az érzelmi élet formálói az élmények.” Ezt kell a tanulóknak nyújtaniuk a tanítási órákon, szakkörökben, kirándulásokon, az iskola minden foglalkozásán. A szerző azt vizsgálja, milyen lehetőségeket kínál erre az ének és a zene oktatása. Erről ír Gaszner István is Bajáról. A kétkedő pedagógusokkal felteszi a kérdést: „Élmény! Élményszerűség! Élménynyújtás! Nem túlzott követelmény-e a mindennapi munkáját végző pedagógussal szemben?” A kérdésre csak egy választ adhatunk: másképp nem is lehetséges nevelnünk. Ezért keresi az élménynyújtás lehetőségeit Pappné Dobos Mária Nyíregyházán az orosz tanításában, mások a matematikában, a gyakorlati foglalkozásokon.

AHHOZ, HOGY AZ ISKOLA *élmények* forrását jelentse a gyerekeknek, lehetővé kell tennünk, hogy életük kisebb-nagyobb, nekik azonban mindenképp jelentős eseményeit bátran elmondhassák. *Függ Tiborné* hódmezővásárhelyi pedagógus írja: „Akik naponta a gyerekek között vagyunk, tapasztaljuk, mekkora bennük a közlési igény, a beszélgetés vágya.” Ügyelni kell azonban arra, hogy ilyenkor a gyermek valóban *beszélgetni* kíván, és nem prédikációkat szeretne hallgatni. *Kelendi Gyuláné* 1971-ben az 5. számban írja: „Sokan és gyakran követik el azt a hibát, hogy a gyerekeket egyoldalúan a múltba szeretnék visszafordítani. (Legtipikusabb megnyilvánulása a Bezzeg a mi időnkben szemlélete.) Mások kizárólag a jövőre szeretnék előkészíteni. (Legtipikusabb megnyilvánulása: a mi lesz belőled? szemlélete.) A gyermek nem tökéletlen felnőtt szeretne lenni, hanem tökéletes gyerek. A múlt érdekli, a jövőről ábrándozik, de a jelenben él. Nevelésében éppen ezért elsősorban arra kell törekedni, hogy saját jelenlegi életét tudja színéssé, élményekben gazdaggá tenni.”

A gyermek önálló szeretne lenni, de nem kívánja a magára hagyatottságot. Azt várja nevelőjétől; hogy irányítje, és ne zsarnoka legyen. Erre vonatkoztatva folytatja előbbi gondolatait a szerző az 1973. évi 1. számban: „A gyerekeket az iskolának arra is fel kell készítenie, hogy nehéz helyzetekben is el tudjon igazodni. Az élet sohasem válhat probléma- és konfliktusmentessé.” Az iskola sem vállalkozhat erre. Ehelyett arra kell törekednie, hogy „a mai információ-zuhatagban megtanítsa helyesen tájékozódni a gyerekeket”.

A pedagógiai hatás elveit, „titkait” sokszor elemzi a folyóirat. *Zukovits Imre* pécsi főiskolai tanár pl. a nevelési hatások törvényszerűségeit elemzi. Három alapelvüket emeli ki:

- a *beleegyezés elvét*, amely a tanuló aktív hozzájárulását követeli a munkában,
- a *megjelentetés elvét*, amelyik a pedagógustól követeli, hogy élénk, színes képzeteket nyújtson,

– az *azonosítás elvét*, amely a pedagógus és a diák kölcsönhatását kívánja, hogy a tanuló önmagával szemben is követelje, amit tanára joggal kíván tőle.

Egy folyóirat 15 évfolyamáról még megközelítőleg is nehéz átfogó képet bemutatnunk. Szólnunk kell az említetteken kívül:

- az oktatás korszerűsítésével foglalkozó írásokról,
 - Nagy József és Szabó Józsefné közös tanulmányáról, amelyben a jászberényi tanítókép-
 zőben folyó komplex anyanyelvi nevelési kísérletet ismertetik. Azt vallják: „Az anyanyelvi tár-
 gyak az alsó tagozatban tantárgyi rendszerek lényegéből fakadóan egységet alkotnak”,
 - meg kellene említenünk dr. Chikán Zoltánné tanulmányát a szaktárgyi gondolkodás fej-
 lesztéséről: „a logika az objektív valóságot vizsgálja, a nyelv vizsgálata viszont a szubjektumra
 is tekintettel van. A nyelvvvel kifejezett valóság ugyanis teljes valóság. Ez annyit jelent,
 hogy az érzelem és akarat is kifejezésre jut benne, sőt néha az dominál.”

Van, akit dr. Hegyi József írása érdekel a programozásról, másokat a kosárlabda tanítá-
 sáról szóló testnevelési tanulmány köt le jobban. Nincsen olyan szakos, aki saját munkájához
 valamilyen indítékot ne kapna a közölt írásokból. Nagyon sok óraelemzést, jól használható fel-
 adatlapokat, programok leírását, tapasztalatok elemzését találhatjuk majdnem minden számban.

Élvezettel olvasom A Fiatal Nevelők Fórumát. Azokról a gondokról kapok benne képet,
 amelyek pályakezdő kollégáimat izgatják.

Haszonnal forgatom a könyvismertetőket is. Különösen a Móra Ferenc ifjúsági kiadó
 kiadványainak ismertetése okoz örömet, mert lehetővé teszi, hogy eligazodjunk az ifjúsági iroda-
 lombban, s jó javaslatokat adhassunk gyerekeknek és szülőknek.

Talán nem tekintí senki elfogultságnak, ha áttekintésünket dr. Kerékgyártó Imre egyik
 pályalelektani tanulmányának soraival kívánjuk lezárni!

„A ma pedagógusai csak nosztalgiával gondolnak azokra a korszakokra, amelyekben a kor
 szellemi élete között foglalhattak helyet pedagógusok is. Csak tallózva utalnak olyan nevekre,
 mint Comenius, Apáczai vagy Makárenko. Közös jellemzőjük volt, hogy gyakorlatban végezték
 a pedagógiai tevékenységet, és mert valóban értettek hozzá, az utókor a pedagógia tudásainak
 ismerte el őket... Tanítónők, tanárnők néha ábrándoznak. Lehet-e belőlük valaha ezen a pá-
 lyán Veres Pálné vagy Zirzen Janka? Jogosak ezek a nosztalgiák... mert egy foglalkozási ágat
 perspektívái tehetnek csak vonzóvá; ha ezek beszűkülnek, elszűkülnek vele képviselői is. Esetleg
 épp olyan korban, amelyben „kevés olyan hivatás van, amellyel szemben oly nagy követelmé-
 nyeket támasztanak, mint a pedagógusi – a szlovák Gyirics szavai szerint. Elvárások és ered-
 mények csak akkor válhatnak adekváttá, ha pólusaikat lehetőségek aranyhídja kapcsolja össze.
 Mégpedig nem akármilyen, hanem a pálya tartalmának, jellegének megfelelő lehetőségeké, ami-
 lyenek a mi szakmánkban az önérvényesítés, az önmegvalósítás és az alkotás lehetősége...”

Tizenötödik születésnapján köszöntjük a Módszertani Közleményeket azért is, mert fáklá-
 ként ezt a szenvedélyes hitet igyekszik lángra gyújtani, ébren tartani bennünk. Tervszerűen, tuda-
 tosan meggyőz mindannyiunkat: nemcsak a múltban voltak ilyen pedagógusok! Vannak közöt-
 tünk is!... Célunk, hogy minél többé ilyenné válhassunk!

*

Befejezésül *Németh István* felelős szerkesztő, munkatársai nevében köszönetet mon-
 dott az ünnepség megszervezőinek – mindenekelőtt Bodnár Gábor osztályvezetőnek
 és dr. Kerékgyártó Imrének –, szereplőinek, résztvevőinek.

Elmondta, hogy szeretné, ha minél többen megismernék, megszeretnék a lapot,
 minél többen válnának munkatársává.

A jelenlevőket arra kérte, hogy munkahelyükön propagandistái legyenek a Mód-
 szertani Közleményeknek és a Kincskeresőknek, vigyenek kollégáiknak a Módszertani
 Közlemények és a Kincskereső legfrissebb példányaiból.

PSZICHOLÓGIAI GYAKORLAT AZ ISKOLÁBAN

(Erlebach-Ihlefeld-Zehner: Studienaufgaben für
 die Psychologieausbildung der Lehrerstudenten.

Volk und Wissen Volkseigener Verlag
 Berlin, 1972. 142 p.)

Zehner professzor vezetésével a Potsdami Pe-
 dagógiai Főiskola pszichológiai munkacsoportja
 ismét egy jelentős munkával gyarapította a pe-
 dagógiai pszichológia műveinek sorát. Jelen fel-

adatgyűjteményük, mely implicite magában fog-
 lalja a szocialista pedagógia pszichológia eddigi
 eredményeit, szorosan kapcsolódik ugyancsak
 szerzőkollektíva egy korábban megjelent művé-
 hez (Psychologie für Lehrer und Erzieher), és
 ennek mintegy gyakorlati példatára.

A feladatgyűjtemény két részből áll, mely-
 nek első részében a szerzők részletesen jellem-
 zik a szűkebb értelemben vett tanulói felada-
 totokat, ezen feladatok megoldásának struktúr-
 áját, továbbá a pedagógiai pszichológia mód-
 szereivel technikai útmutatásokat adnak a fel-
 adatok lebonyolításához, értékeléséhez.

A második rész különböző terjedelmű és követelményszintű tanulói feladatok választékát kínálja. Ezek tartalmilag a pedagógiai tevékenység gyakorlatilag jelentős, komplex helyzeteire vonatkoznak, melyeket pszichológiai szempontból elemezni kell. Így a „Marxista-leninista pszichológia általános kérdései”, „A megismerő folyamatok és az emlékezés”, „A személyiség tulajdonságai és szociális kapcsolatok”, „Játék, tanulás, munka”, „Testi fejlődés és pszichohigiénikus problémák” c. főbb fejezetek bőséges példákat nyújtanak a szocialista pedagógiai pszichológia egyik alapelveinek megvalósítására, arra, hogy a tanulók önálló alkotói tevékenységét elősegítsék. A tanulmány ezen elv gyakorlati megvalósításának segítésére vállalkozott.

Külön érdeme, hogy viszonylag perifériális területeket is felölel (pl. Zsebpénz és jellembeli tulajdonságok, 106. old.), valamint az, hogy a feladatok többségét az oktatásban és az oktatáson kívüli tevékenység különböző formáiban is fel lehet használni.

E közérthető nyelven íródott könyv gyakorló pedagógusok és pedagógusjelöltek (továbbá szakemberek) számára sok hasznos útmutatót nyújt, akiknek feladata – a szerzők megfogalmazásában – „lényeges pszichológiai törvényszerűségek hatását a pedagógiai gyakorlatban felismerni, és ezeket a képzési és nevelési folyamat-hatás alakításában hasznosítani”. Ennek a – hazai vonatkozásban hézagpótlónak tekinthető – munkának magyarra való fordítását, mielőbb kívánatosnak tartjuk.

Kiss Judit

TUDOMÁNYOS TANÁCSKOZÁS BAJÁN

Az Oktatási Minisztérium Tudományegyetemi és Tanárképző Főiskolai Főosztályának Pedagógusképző Osztálya, az Országos Pedagógiai Intézet és a Bajai Tanítóképző Intézet 1974. november 4–5–6-án a pedagógusképző intézményekben folyó általános iskolai (1–4. osztály) tantárgyi kutatások, kísérletek összegezésére háromnapos tudományos tanácskozást rendezett.

November 4-én Gaszner István intézeti igazgató, a plenáris ülés elnöke nyitotta meg a tanácskozást.

Dr. Kálmán György, az OM Általános Iskolai Főosztályának vezetője „Az általános iskola tartalmi továbbfejlesztésének feladatai az MSZMP oktatáspolitikai határozatának végrehajtásában” címmel tartott előadásában kiemelte: az általános iskolának – mely tömegméretekben fejleszti a tanulók képességeit – mint iskolatípusnak fejlesztése, korszerűsítése ebben az időszakban a jövő szempontjából a legfontosabb feladat. (Iskolák építése, tanterv, módszer, eszközök, nevelőképzés stb.).

Dr. Füle Sándor, az OM Pedagógusképző Osztályának helyettes vezetője „A pedagógusképző Intézmények helye, szerepe a 6. országos kutatási főirány megvalósításában” címmel tartott előadást.

Az alábbi fontos feladatokat jelölte meg: A közvetlen iskolai oktató-nevelő munka aktuális problémáinak vizsgálata; a tantárgy pedagógiai kutatások kiemelt helye és szerepe; a 6. országos kutatási főirány feladatainak megismerése; a kutatás metodikai képzettség fokozása.

Dr. Szarka József, az OPI főigazgatója „Az általános iskolai tanterv korszerűsítését szolgáló kutatások, kísérletek koordinálásáról” tartott előadást. Érzékeltette, hogy elsősorban a fontos, döntő kutatáspolitikai elhatározásokat, döntéseket előkészítő kutatásokat, kísérleteket kell központba állítani.

A pedagógusképző intézmények oktatói, gyakorlóiskolai nevelői a 2. számú részfeladathoz és azon belül is a tantárgy-pedagógiai kutatások témához jelentkeztek. Hangsúlyozta a kutatásmethodikai tanfolyam szervezésének fontosságát az azonos témán dolgozó kutatók részére. A kutatók munkáját a hallgatók bevonásával is segíthetjük.

November 5-én az anyanyelvi, matematikai, a környezetismereti, a rajzi, az ének-zenei, az idegen nyelvi szekciók ülésein olyan kutatások, kísérletek megvitatására került sor, amelyek az egyes alsótagozatos tantárgyak anyagának továbbfejlesztésével, a tananyag korszerű módszerekkel, eszközökkel, oktatási formákkal történő feldolgozásával és az ezekhez kapcsolódó pedagógusképzési feladatokkal, előkészületi munkákkal foglalkozik.

A szekció ülések sokszínű programjai (előadások, hozzászólások) nagy érdeklődést váltottak ki a képzőintézmények, a gyakorlóiskolák, a meghívott vendégek körében.

A november 6-i plenáris ülés, dr. Komlósi Sándor kandidátus, tanszékvezető főiskolai tanár megnyitó szavaival kezdődött. Ezután Páricska Zoltán, az OM Testnevelési és Sportosztályának vezetője „Az általános iskolai testi nevelés időszzerű kérdéseiről” tartott tartalmas és iránymutató tájékoztatást.

Dr. Bakonyi Ferenc tudományos osztályvezető „Kutatási módszerek az általános iskolai testnevelés és sport köréből” című előadásában részletesen beszélt a Testnevelési Főiskola Kutató Intézetében folyó kutatási eredményekről.

A szekcióelnökök beszámolóiban egyértelműen fogalmazódott meg az az igény, hogy a tantárgypedagógiák magasabszintűvé tételének alapfeltétele a megfelelően felkészült pedagógusok képzése. A szekció ülések hangulatát mindvégig alkotó légkör jellemezte.

Dr. Orosz Sándor kandidátus, főiskolai tanár „Tantárgypedagógiai kutatások metodikai problémái” címmel tartott nagy figyelemmel kísért előadást. Hangsúlyozta, hogy a tantárgy-

pedagógiai témákat sokféle módszerrel, több oldalról kell vizsgálat tárgyává tenni és az eredményes kutatás érdekében maguknak a kutatóknak is sokat kell tanulniuk.

Dr. Komlósi Sándor a következőkben foglalta össze a tanácskozás tapasztalatait: Sok helyzetfeltáráson alapuló beszámoló hangzott el, de sok olyan is, amely már a konkrét változtatás egyes elképzeléseit a gyakorlatban való megvalósítása során szerzett bizonyítékokkal igazolta. Neveljük a leendő pedagógusnemzedéket is kutatómunkára, hogy őket is mielőbb be lehessen állítani a közoktatáspolitikai irányelvek feladatainak megoldásába.

Végezetül *Miklósvári Sándor* minisztériumi főtanácsos, az OM Pedagógusképző Osztályának vezetője a következőkkel zárta be a tanácskozást: „Az elhangzottakból kiderül, hogy a háromnapos tanácskozást egyértelműen pozitívnak kell megítélnünk. Az általános iskola alsó négy osztályát érintő problémák kerültek felszínre, összegezésre, hiszen iskolapolitikánk minden ügye itt kezdődik.

Azzal zárhatjuk a bajai háromnapos tanácskozást, hogy jó ügyet szolgált, értelmes, társadalmilag hasznos törekvések megoldására tört, és ehhez én mindenkinek a továbbiakban is nagyon aktív és nagyon konstruktív munkát kívánok és kérek.”

Dr. Hadnagy János
Baja

M. Iljaš-Sz. Pavuna-D. Horga:

OROSZ NYELVKÖNYV KISGYERMEKEKNEK

Napjaink nyelvoktatási törekvéseit a beszélt idegen nyelv tanításában sokféle modern technikai eszköz segíti, s ad lehetőséget az audiovizuális-strukturális-globális módszer alkalmazására. Valamennyi általános iskolai tankönyvünk a hagyományos nyelvoktatási módszerekre épül, így csak néha kap helyet strukturális eljárás. Az olyan szövegekre épülő idegen nyelv-tanulás pedig, amely élethű szituációkat tár a tanulók elé, lehetővé teszi, hogy a tanuló a mindennapi élet egy-egy eseményének résztvevőjeként szerepeljen.

Az utóbbi időben több ilyen audiovizuális nyelvkönyv jelent meg az orosz nyelv oktatására is. Ezek közé sorolható az általunk gyakorlatban is alkalmazott „Russzkij jazik I, Audio-vizuálnij kursz dlja zarubezsnih skol, M. Vjatjutnyev, A. Kocsetkova, L. Vohmina, Izdatyelszto Pedagogika, Moszkva. 1971.” [1]. Hogy szükség van ilyen tankönyvekre, azt a gyakorlat igazolta s követeli. Most egy 1972-ben, Zágrábban kisgyermekeknek megjelent nyelvkönyvet szeretnénk ismertetni, amely az említett audiovizuális-strukturális-globális mód-

szerre épül: Russzkij jazik dlja gyetyej, M. Iljaš-Sz. Pavuna-D. Horga, Školska knjiga, Zagreb, 1972. Szerzői P. Guberina zágrábi professzor legközvetlenebb tanítványai, a nyelvkönyv felépítésében és gyakorlatában P. Guberina módszertani elveit követi [2].

A tankönyv anyagának feldolgozását tanári kézikönyv, diafilmek, hangszalagok segítik. A színes, vidám, a gyermekek életkorának megfelelő diafilmsorozat a tankönyvben is szerepel. Az egyik kötet a szövegeket, a másik a reális szituációkat megjelenítő képsorokat tartalmazza.

A szövegkönyv négy részből áll. Az első részben szerepelnek a beszélt szövegek, amelyek közt gyakoriak a kiszámolók, a játékok, a tréfás versek, de minden szöveg a gyermekek játékos kedvére, mindennapi szituációira épül. A reggeli, az ebéd, a vacsora adta szituációkat termékenyen használja fel a gyermekek nyelvén, és ezeket a fő szituációkat egészíti ki sétával a parkban, vásárlással, ajándékozással és játékkal. Az ilyen nyelvkönyvnek mi gyakorló nyelvtanárok nagyon örülünk, hiszen napról napra igazolódik, hogy nyelvi órákon a legproduktívabb módszer, ha felhasználjuk a gyermek mozgásigényét, játékos kedvét, kár is lenne ráerőszakolni a gyermekekre nekik idegen szituációkat, hiszen azok elkedvetlenítik őket, mert nem élhetőek. Átlapozva ezt a tankönyvet, a képsorokon a gyermekek színes, vidám élete elevenedik meg. Nem véletlenül kérdezték meg a tanulók az egyik alkalommal felhasználva a tankönyvet egy mondóka megtanítására: Mi miért nem ilyen könyvből tanulunk? És valóban, miért is ne lehetnének a mi új tankönyveink is kedvesek, kedveltek a belőlük tanulóknak? A tankönyv házi feladatokat is ad, de azok utasításai: játszd el, rajzold le, meséld el. Az ilyen feladatokat szívesen teljesítik a nyolc-kilencéves tanulók is.

A tankönyv második része az olvasás és az írás anyagát tartalmazza leckékre lebontva, a harmadik rész a nyelvtant, a negyedik rész a szótár. A nyelvtan feldolgozását nyelvtani szituációk segítik, s ezek közül is valamennyi életrevaló, újat teremthető és variálható. Beszélhető.

A nyelvkönyv segítséget nyújthat alsó tagozatos nyelvi óráink színesebbé, eredményesebbé tételében, az orosz nyelv megkedveltetésében, ezért minden kartársamnak figyelmébe ajánlom.

IRODALOM

- [1] Ezt a tankönyvet a *Módszertani Közlemények* 1973/4. számában ismertettük.
- [2] *P. Guberina: Audiovizuális-strukturális-globális módszer. Technikai eszközök a nyelvoktatásban. Tankönyvkiadó, 1964.*

Hódosi Zsuzsanna